

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (sedmého senátu)

9. března 2023*

„Řízení o předběžné otázce – Celní unie – Nařízení (EHS) č. 2913/92 – Celní kodex Společenství – Článek 195 – Článek 217 odst. 1 – Článek 221 odst. 1 – Společný celní sazebník – Povinnosti ručitele dlužníka celního dluhu – Postup sdělení celního dluhu – Clo odpovídající tomuto dluhu, které nebylo dlužníkovi řádně sděleno – Splatnost celního dluhu – Požadování úhrady celního dluhu na společně a nerozdílně ručícím ručiteli“

Ve věci C-358/22,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Cour de cassation (Francie) ze dne 25. května 2022, došlým Soudnímu dvoru dne 1. června 2022, v řízení

Bolloré logistics SA

proti

Direction interrégionale des douanes et droits indirects de Caen,

Recette régionale des douanes et droits indirects de Caen,

Bolloré Ports de Cherbourg SAS,

SOUDNÍ DVŮR (sedmý senát),

ve složení M. L. Arastey Sahún, předsedkyně senátu, F. Biltgen a J. Passer (zpravodaj), soudci,

generální advokát: N. Emiliou,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Bolloré logistics SA H. Farge, H. Hazanem a C. Waquet, advokáty,
- za francouzskou vládu G. Bainem a J.-L. Carrém, jako zmocněnci,

* Jednací jazyk: francouzština.

– za Evropskou komisi F. Clotuche-Duvieusart a M. Salykovou, jako zmocněnkyněmi,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článků 195, 217 a 221 nařízení Rady (EHS) č. 2913/92 ze dne 12. října 1992, kterým se vydává celní kodex Společenství (Úř. věst. 1992, L 302, s. 1; Zvl. vyd. 02/04, s. 307), ve znění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 648/2005 ze dne 13. dubna 2005 (Úř. věst. 2005, L 117, s. 13) (dále jen „celní kodex“).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi společností Bolloré Logistics SA a Direction interrégionale des douanes et droits indirects de Caen (mezioblastní ředitelství pro cla a nepřímé daně v Caen, Francie) a Recette régionale des douanes et droits indirects de Caen (regionální příjem cel a nepřímých v Caen, Francie) (dále jen společně „celní správa“), jakož i Bolloré Ports de Cherbourg SAS (dále jen „BPC“) ve věci zaplacení celního dluhu, k jehož úhradě byla žalobkyně v původním řízení vyzvána jako ručitel.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Celní kodex byl zrušen a nahrazen nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 952/2013 ze dne 9. října 2013, kterým se stanoví celní kodex Unie (Úř. věst. 2013, L 269, s. 1, a oprava Úř. věst. 2013, L 287, s. 90). Na základě čl. 286 odst. 2 posledně uvedeného nařízení ve spojení s jeho čl. 288 odst. 2 však zůstal celní kodex použitelný až do 30. dubna 2016.
- 4 Článek 4 celního kodexu uvádí:

„Pro účely tohoto kodexu se

[...]

9) ‚celním dluhem‘ rozumí povinnost osoby zaplatit dovozní clo (celní dluh při dovozu) nebo vývozní clo (celní dluh při vývozu), které je uplatňováno pro určité zboží podle platných předpisů Společenství;

[...]

12) ‚dlužníkem‘ rozumí osoba, která má povinnost zaplatit celní dluh;

[...]“

5 Článek 88 celního kodexu uvádí:

„Celní orgány mohou podmínit propuštění zboží do režimu s podmíněným osvobozením od cla poskytnutím jistoty k zajištění úhrady celního dluhu, který by mohl u tohoto zboží vzniknout.

V rámci určitého režimu s podmíněným osvobozením od cla mohou být stanoveny zvláštní předpisy upravující poskytnutí jistoty.“

6 Článek 104 celního kodexu uvádí:

„Aniž je dotčen článek 88, mohou celní orgány požadovat v souvislosti s povinnostmi podle článku 101, aby skladovatel poskytl jistotu.“

7 Článek 189 celního kodexu uvádí:

„1. Pokud celní orgány v souladu s celními předpisy vyžadují poskytnutí jistoty k zajištění úhrady celního dluhu, musí ji poskytnout dlužník nebo osoba, která by se jím mohla stát.

[...]

3. Celní orgány mohou povolit, aby jistotu poskytla jiná osoba než ta, od níž se jistota požaduje.

[...]“

8 Článek 190 celního kodexu uvádí:

„1. Stanoví-li celní předpisy, že poskytnutí jistoty není povinné, mohou celní orgány požadovat poskytnutí jistoty, mají-li za to, že není zaručeno, že celní dluh, který vznikl nebo který by mohl vzniknout, bude ve stanovené lhůtě určitě uhrazen.

[...]“

9 Článek 193 celního kodexu uvádí:

„Jistota může být poskytnuta

– složením hotovosti nebo

– stanovením ručitele.“

10 Článek 195 celního kodexu stanoví:

„Ručitel se písemně zaváže, že společně a nerozdílně s dlužníkem splní zaručenou výši celního dluhu při jeho splatnosti.

[...]“

- 11 Článek 217 odst. 1 první pododstavec celního kodexu, obsažený v oddíle 1, nadepsaném „Zaúčtování částky cla a její sdělení dlužníkovi“, kapitoly 3, nadepsané „Vybrání celního dluhu, hlavy VII uvedeného kodexu, stanoví:

„Celní orgány vypočtou výši dovozního cla nebo vývozního cla vyplývající z celního dluhu (dále jen „částku cla“), jakmile mají potřebné údaje, a zapíší ji do účetních dokladů nebo na jiný rovnocenný nosič údajů (zaúčtování).“

- 12 Článek 221 odst. 1 celního kodexu stanoví:

„Jakmile je částka cla zaúčtována, musí být odpovídajícím postupem sdělena dlužníkovi.“

Francouzské právo

- 13 Kapitola V, nadepsaná „Postup před vydáním rozhodnutí: právo být vyslechnut“, hlavy II francouzského celního kodexu, nadepsané „Organizace a fungování celní správy“, je tvořena články 67 A až 67 D.

- 14 Článek 67 A francouzského celního kodexu, ve znění článku 25 zákona č. 2009-1674 ze dne 30. prosince 2009 (JORF č. 303 ze dne 31. prosince 2009, text č. 2), stanoví:

„S výhradou článku 67 B musí být před přijetím jakéhokoli rozhodnutí podle [celního kodexu] a jeho prováděcích předpisů, které nepříznivě zasahuje do právního postavení dotyčného nebo kterým se oznamuje celní dluh ve smyslu čl. 4 odst. 9 [celního kodexu], zaslán nebo předán dotyčné osobě dokument, kterým celní správa oznámí zamýšlené rozhodnutí, jeho důvody, uvede odkaz na doklady a informace, na nichž bude založeno, a možnost dotyčné osoby vyjádřit své připomínky do třiceti dnů od doručení nebo předání tohoto dokumentu.“

- 15 Článek 67 D písm. e) francouzského celního kodexu, ve znění zákona č. 2009-1674, stanoví:

„Tato kapitola se nevztahuje na:

[...]

e) oznámení o vymáhání pohledávky doručené v souladu s článkem 345 tohoto kodexu za účelem vymáhání nesplacených pohledávek ve lhůtě splatnosti, s výjimkou pohledávek, které byly zjištěny v důsledku porušení téhož kodexu“.

- 16 Článek 345 francouzského celního kodexu, ve znění článku 44 zákona č. 2002-1576 ze dne 30. prosince 2002 o opravném rozpočtu na rok 2002 (JORF č. 304 ze dne 31. prosince 2002, text č. 2), stanoví:

„Na pohledávky jakékoli povahy zjištěné a vymáhané celní správou se vydává oznámení o vymáhání pohledávky, s výhradou případného podání návrhu k obecnému soudu.

[...]“

- 17 Článek 405 francouzského celního kodexu, ve znění článku 44 zákona č. 2002-1576, stanoví:

„Ručitelé odpovídají stejně jako hlavní dlužníci za úhradu cla a daní, peněžitých sankcí a jiných částek splatných dlužníky, za které se zaručili.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 18 Dne 25. srpna 2011 společnost Alpha Commodities dovezla a vyložila v přístavu Cherbourg (Francie) 46 000 tun soli z Austrálie. V očekávání zpětného vývozu tohoto zboží uzavřela tato společnost s provozovatelem dopravy a logistiky, společností BPC, smlouvu o skladování.
- 19 Dne 21. října 2011 uzavřela společnost BPC s přístavem Cherbourg smlouvu o dočasném užívání pro toto skladování. Tato smlouva o dočasném užívání, jejíž platnost byla několikrát prodloužena, zůstala v platnosti do 30. června 2015.
- 20 Dne 8. prosince 2011 obdržela společnost BPC od celní správy povolení režimu uskladňování v celním skladu, které umožnilo pozastavení cla a daní, se stejnou dobou platnosti jako smlouva o dočasném užívání. Dne 9. prosince 2011 propustila společnost BPC zboží do režimu uskladňování v celním skladu.
- 21 Dne 8. února 2016 informovala celní správa, která měla za to, že společnost BPC již nemá platnou smlouvu o dočasném užívání, tuto společnost o tom, že povolení režimu uskladňování v celním skladu je s okamžitou účinností zrušeno a má v úmyslu jí oznámit celní dluh vyplývající z neúčinnosti uvedeného režimu.
- 22 Dne 9. března 2016 oznámila celní správa společnosti BPC konečné rozhodnutí o vzniku celního dluhu doručila jí platební výměr.
- 23 Dne 21. března 2016 zaúčtovala celní správa částku tohoto dluhu a zaslala společnosti BPC oznámení o vymáhání pohledávky (dále jen „AMR“) ve výši 454 807 eur, z toho 104 265 eur z titulu cla a 350 542 eur z titulu daně z přidané hodnoty (DPH).
- 24 Ve dnech 21. března a 21. června 2016 doručila tato správa žalobkyni v původním řízení jakožto ručiteli společnosti BPC dvě AMR znějící na celkovou částku 104 265 eur odpovídající zaručenému clo.
- 25 Rozsudkem ze dne 1. října 2018 zamítl Tribunal de grande instance de Caen (soud prvního stupně v Caen, Francie) návrhy společnosti BPC a žalobkyně v původním řízení znějící na zrušení jak AMR, která byla vůči nim vydána, tak rozhodnutí oznámená celní správou, kterým byly zamítnuty jejich námitky proti uvedeným AMR.
- 26 Rozsudkem ze dne 10. září 2019 zrušil Cour d'appel de Caen (odvolací soud v Caen, Francie), který částečně zrušil tento rozsudek ve vztahu ke společnosti BPC, AMR, které jí bylo doručeno dne 21. března 2016, a zamítl všechny návrhy celní správy směřující proti této společnosti. Tento soud zejména připomněl, že podle článků 217 a 221 celního kodexu a článku 345 francouzského celního kodexu musí k tomu, aby byla řádně sdělena částka cla, předcházet jeho zaúčtování, a aby bylo clo vymáháno prostřednictvím AMR, musí být řádně sděleno dlužníkovi celního dluhu, což předpokládá, že bylo zjištěno. Vzhledem k tomu, že v projednávané věci tomu tak nebylo, nebylo clo společnosti BPC řádně sděleno.
- 27 Pokud jde o žalobkyni v původním řízení, Cour d'appel de Caen (odvolací soud v Caen) týmž rozsudkem potvrdil rozsudek ukládající žalobkyni povinnost zaplatit celní správě z titulu jejího ručitelského závazku clo požadované od BPC. Podle tohoto soudu se článek 221 celního kodexu ani článek 67 A francouzského celního kodexu nevztahují na ručitele, ale pouze na dlužníka celního dluhu.

- 28 Předkládající soud, Cour de cassation (Kasační soud, Francie), uvádí, že ke dni doručení AMR žalobkyni v původním řízení bylo dotčené clo zaúčtováno ve smyslu článku 217 celního kodexu, ale nebylo řádně sděleno společnosti BPC, která je dlužníkem celního dluhu, ve smyslu článku 221 tohoto kodexu. Zdůrazňuje, že v projednávané věci tak jde o pojem „splatnost celního dluhu“, a klade si otázku, zda skutečnost, že clo nebylo dlužníkovi řádně sděleno z důvodu neexistence předchozího zaúčtování, která zakazuje jeho vybrání od dlužníka, nepředstavuje osobní námitku tohoto dlužníka, které se ručitel nemůže dovolávat, nebo zda je celní dluh splatný ve vztahu k ručiteli pouze tehdy, je-li splatný vůči dlužníkovi.
- 29 Cour de cassation (kasační soud) si mimoto klade otázku, zda skutečnost, že podle článku 67 D francouzského celního kodexu doručení AMR na základě článku 345 tohoto kodexu nepředcházela kontradiktorní fáze výměny vyjádření, neporušuje práva ručitele na obhajobu.
- 30 Za těchto okolností se předkládající soud rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) Musí být články 195, 217 a 221 celního kodexu vykládány v tom smyslu, že celní orgány nemohou požadovat na ručiteli, který ručí společně a nerozdílně, úhradu celního dluhu, dokud nebyla částka cla řádně sdělena dlužníkovi?
- 2) a) Vyžaduje respektování práva na obhajobu, zejména práva osoby na předložení připomínek před přijetím jakéhokoli aktu, který nepříznivě zasahuje do jejího právního postavení, jež představuje základní zásadu unijního práva, aby v případě, kdy dlužník nezaplatí celní dluh ve stanovené lhůtě a vymáhání tohoto dluhu je vedeno proti ručiteli, dala celní správa ručiteli předtím příležitost užitečně vyjádřit své stanovisko ke skutečnostem, na kterých celní správa zamýšlí založit své rozhodnutí o vymáhání platby?
- b) Má na odpověď na otázku 2a) vliv skutečnost, že dlužník celního dluhu měl před sdělením částky cla příležitost užitečně vyjádřit své stanovisko?
- c) V případě kladné odpovědi na otázku 2a), kterému z rozhodnutí, jež nepříznivě zasahuje do právního postavení ručitele, musí předcházet kontradiktorní fáze výměny vyjádření: rozhodnutí celní správy o zaúčtování cla a oznámení celního dluhu dlužníkovi nebo rozhodnutí o vymáhání platby od ručitele?“

K předběžným otázkám

K první otázce

- 31 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda musí být článek 195, čl. 217 odst. 1 a čl. 221 odst. 1 celního kodexu vykládány v tom smyslu, že celní orgány nemohou od ručitele uvedeného ve zmíněném článku 195 požadovat úhradu celního dluhu, dokud nebyla částka cla řádně sdělena dlužníkovi.
- 32 Nejprve je třeba připomenout, že ze znění čl. 221 odst. 1 celního kodexu vyplývá, že „zaúčtování“, které podle čl. 217 odst. 1 uvedeného kodexu spočívá v zápisu výše cla do účetních dokladů nebo na jiný rovnocenný nosič údajů celními orgány, musí nutně předcházet sdělení částky dovozního nebo vývozního cla dlužníkovi (rozsudek ze dne 28. ledna 2010, Direct Parcel Distribution Belgium, C-264/08, EU:C:2010:43, bod 26 a citovaná judikatura).

- 33 Soudní dvůr totiž judikoval, že tento chronologický postup operací zaúčtování a sdělení částky cla, zakotvený v samotném názvu oddílu 1 kapitoly 3 hlavy VII celního kodexu, a to „Zaúčtování částky cla a její sdělení dlužníkovi“, musí být dodržen, aby nedocházelo k rozdílnému zacházení s osobami povinnými k zaplacení cla a dále k narušení harmonického fungování celní unie (rozsudek ze dne 28. ledna 2010, *Direct Parcel Distribution Belgium*, C-264/08, EU:C:2010:43, bod 27 a citovaná judikatura).
- 34 Soudní dvůr z toho vyvodil, že čl. 221 odst. 1 celního kodexu musí být vykládán tak, že sdělení částky dovozního nebo vývozního cla, jež má být uhrazeno, celními orgány odpovídajícím postupem dlužníkovi může být platně provedeno pouze tehdy, byla-li částka tohoto cla předtím uvedenými orgány zaúčtována (rozsudek ze dne 28. ledna 2010, *Direct Parcel Distribution Belgium*, C-264/08, EU:C:2010:43, bod 28 a citovaná judikatura).
- 35 Z toho vyplývá, že pokud částka cla nebyla dlužníkovi řádně sdělena, jelikož nebyla předem zaúčtována – situace, která odpovídá skutkovému stavu věci v původním řízení, jelikož z žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyplývá, že zaúčtování částky cla bylo uskutečněno až po sdělení částky cla společnosti BPC – se celní dluh nestává ve vztahu k dlužníkovi splatným.
- 36 Jak vyplývá z žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, právě z tohoto důvodu byly ve věci v původním řízení zamítnuty návrhy celní orgány celní správy směřující proti společnosti BPC.
- 37 Pokud jde dále o otázku, zda může být úhrada celního dluhu, který není splatný ve vztahu k dlužníkovi, přesto požadována po ručiteli, je třeba zaprvé podotknout, že ačkoli se smlouva o ručení neřídí unijním právem, Soudní dvůr konstatoval, že pouze v případě existence dluhu dlužníka může být úhrada dluhu požadována od ručitele uvedeného dlužníka.
- 38 Soudní dvůr totiž v podstatě uvedl, že podle obecných zásad, které vyplývají z právních řádů členských států, se smlouva o ručení jeví jako trojstranný úkon, kterým se ručitel zavazuje vůči věřiteli plnit závazky převzaté dlužníkem v případě, že dlužník sám tyto závazky nesplní (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 15. května 2003, *Préservatrice foncière TIARD*, C-266/01, EU:C:2003:282, bod 27).
- 39 Soudní dvůr poznamenal, že taková smlouva zakládá novou povinnost ručitele zaručit splnění hlavního závazku, který má dlužník, a že ručitel nenahrazuje dlužníka, ale zaručuje pouze úhradu jeho dluhu za podmínek upřesněných ve smlouvě o ručení nebo stanovených zákonem (rozsudek ze dne 15. května 2003, *Préservatrice foncière TIARD*, C-266/01, EU:C:2003:282, bod 28).
- 40 Takto vzniklý závazek je akcesorický v tom smyslu, že jednak může věřitel uplatnit své nároky vůči ručiteli pouze tehdy, je-li zaručený dluh splatný, a jednak závazek převzatý ručitelem nemůže být rozsáhlejší než závazek dlužníka (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 15. května 2003, *Préservatrice foncière TIARD*, C-266/01, EU:C:2003:282, bod 29 a citovaná judikatura).
- 41 V nedávné době Soudní dvůr zopakoval, že smlouva o ručení je smlouvou odlišnou od smlouvy uzavřené mezi věřitelem a dlužníkem, přičemž ručitel, který je třetí stranou posledně uvedeného smluvního vztahu, má za úkol ručit věřiteli za zaplacení toho, co dlužník případně dluží věřiteli z titulu zaručeného závazku, který spočívá v dluhu dlužníka vůči věřiteli (rozsudek ze dne 2. září 2021, *CRCAM*, C-337/20, EU:C:2021:671, bod 58).

- 42 Zadruhé je třeba připomenout, že v souladu se zjištěními Soudního dvora ohledně smlouvy o ručení článek 195 celního kodexu uvádí, že se ručitel písemně zaváže, že společně a nerozdílně s dlužníkem splní zaručenou výši celního dluhu „při jeho splatnosti“.
- 43 Z výše uvedených úvah tedy vyplývá jednak to, že celní dluh není splatný ve vztahu k dlužníkovi v případě, že nedošlo k předchozímu zaúčtování částky cla, bez něhož není sdělení uvedené částky zmíněnému dlužníkovi řádné, a jednak to, že po ručiteli nelze požadovat, aby se zaručil za úhradu uvedeného dluhu, dokud se dluh nestal splatným ve vztahu k dlužníkovi.
- 44 Za těchto podmínek je třeba na první otázku odpovědět tak, že článek 195, čl. 217 odst. 1 a čl. 221 odst. 1 celního kodexu musí být vykládány v tom smyslu, že celní orgány nemohou na ručiteli uvedeném ve zmíněném článku 195 požadovat úhradu celního dluhu, dokud nebyla částka cla řádně sdělena dlužníkovi.

K druhé otázce

- 45 Vzhledem k odpovědi na první otázku a ke skutečnosti, že podle předkládacího rozhodnutí byly všechny návrhy celní správy vůči společnosti BPC s konečnou platností zamítnuty, a že tato společnost tudíž není v prodlení s úhradou jakéhokoli celního dluhu, jehož úhradu by tato správa mohla požadovat na žalobkyni v původním řízení jakožto ručiteli, se druhá otázka jeví v různých aspektech jako zjevně hypotetická. Soudní dvůr přitom nemůže rozhodnout o předběžné otázce položené vnitrostátním soudem, pokud je zjevné, že žádaný výklad unijního práva nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení nebo že předložený problém je hypotetický (rozsudek ze dne 19. ledna 2023, Unilever Italia Mkt. Operations, C-680/20, EU:C:2023:33, bod 19 a citovaná judikatura). Z toho vyplývá, že druhá otázka je nepřípustná.

K nákladům řízení

- 46 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (sedmý senát) rozhodl takto:

Článek 195, čl. 217 odst. 1 a čl. 221 odst. 1 nařízení Rady (EHS) č. 2913/92 ze dne 12. října 1992, kterým se vydává celní kodex Společenství, ve znění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 648/2005 ze dne 13. dubna 2005,

musí být vykládány v tom smyslu, že

celní orgány nemohou na ručiteli uvedeném ve zmíněném článku 195 požadovat úhradu celního dluhu, dokud nebyla částka cla řádně sdělena dlužníkovi.

Podpisy